

โอริกามิในประเทศญี่ปุ่นกับการออกแบบ
ORIGAMI IN JAPAN AND DESIGN

ดาวรรณ หมัดหลี¹

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 27 ก.ค. 2566

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 18 ต.ค. 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 20 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

โอริกามิหรือศิลปะการพับกระดาษ มีความหลากหลายในด้านรูปแบบและวิธีการ ไม่ว่าจะในเชิงของการสร้างสรรค์และการประยุกต์ หรือแม้แต่การเป็นแรงบันดาลใจสู่การออกแบบด้านอื่น ๆ ซึ่งการใช้โอริกามิในการทำสิ่งใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ นักออกแบบจำเป็นต้องทำความเข้าใจรากฐานดั้งเดิมให้ถ่องแท้ ทั้งด้านเทคนิค รูปแบบ พัฒนาการ โดยเฉพาะการพลิกแพลงเพื่อเกิดความแตกต่างทั้งยุคเก่าและยุคใหม่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพล และส่งผลต่อการออกแบบครอบคลุมด้านเนื้อหา และรูปแบบ เพื่อพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับการออกแบบที่เป็นแนวทางเฉพาะด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอริกามิจากประเทศต้นกำเนิด คือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันโอริกามิในประเทศญี่ปุ่นถือเป็นหนึ่งในสื่อของการเผยแพร่วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในสาระของแต่ละผลิตภัณฑ์ที่มีเสน่ห์ให้ชวนหลงใหล บทความวิชาการนี้ศึกษาถึงต้นกำเนิดของการเกิดศิลปะการพับกระดาษโอริกามิ การออกแบบแขนงต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากโอริกามิ โอริกามิในญี่ปุ่นยุคสมัยใหม่ ตลอดจนวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างโอริกามิในญี่ปุ่น กับโอริกามิในประเทศอื่นทั้งในด้านความงามและสาระ เพื่อมองหาคู่ร่วมและความแตกต่างเพื่อที่นักออกแบบและผู้สนใจในศิลปะการพับกระดาษโอริกามิสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานของแต่ละบุคคลต่อไป

คำสำคัญ: โอริกามิ, ศิลปะการพับกระดาษ, การออกแบบ

Abstract

Origami or the art of paper folding there is a wide variety in formats and methods. Whether in terms of creativity and application or even being an inspiration for other aspects of design, using origami to make anything successful. Designers need to fully understand the original foundation including technical aspects, styles, developments, especially the twists and turns to create differences in both the old and new eras. Which these factors influence and affect the design covering content and format in order to further develop and apply it to other specific design guidelines, especially origami from the country of origin, namely Japan. Currently, origami in Japan is considered one of the media for disseminating the culture that is embedded in the charming content of each product. This academic article studies the

¹ ดร. สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

origins of the birth of the art of origami. Various branch designs influenced by origami, origami in modern Japan as well as analyzing the differences between origami in Japan with origami in other countries in both beauty and substance. To look for common points and differences for designers and those interested in the art of origami. The information obtained from this study can be used to further develop and create individual works.

Keywords: Origami, The Art of Paper Folding, Design

บทนำ

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันอยู่ทั่วไปเป็นที่รู้จักกันว่า โอริกามิ หมายถึง การพับกระดาษแบบญี่ปุ่นตามต้นแบบที่สืบทอดกันมาจากวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ และยังคงให้เกียรติเรียกทับศัพท์ว่า โอริกามิ ของญี่ปุ่น จนเป็นที่เข้าใจตรงกันทั่วโลกว่า หมายถึง ศิลปะการพับกระดาษให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ แต่อันที่จริงแล้วศิลปะการพับกระดาษนั้นมีที่มาที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สายคือ สายเอเชีย เริ่มจากญี่ปุ่น กับ สายยุโรป เริ่มจากประเทศสเปน ซึ่งศิลปะการพับกระดาษของสเปนตามประวัติบอกว่ามาจากพวกมัวร์ (Moore) ที่ได้บุกเข้ามายึดครองสเปนในราวคริสต์ศตวรรษที่ 8 ซึ่งพวกมัวร์เป็นชนเผ่ามุสลิมที่มาจากแถบแอฟริกาเหนือ โดยพวกมัวร์นิยมพับกระดาษเป็นรูปทรงเรขาคณิตแบบต่าง ๆ เนื่องจากในศาสนาอิสลามห้ามการสร้างรูปสัตว์ (Bareo, ม.ป.ป.) ซึ่งนั่นอาจเป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจในการพัฒนาโอริกามิที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นเรขาคณิต

ต่อมาชาวคริสต์สามารถชิงดินแดนสเปนคืนกลับมาจากพวกมัวร์ได้ในปี ค.ศ. 1492 จากนั้นมา สเปนพัฒนาการพับกระดาษขึ้นมาเป็นรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ โดยเริ่มจากการพับนก เรียกว่า ปารีโรเฟล็กเซีย (Papiroflexia) หรือ ปาคาริตา (Pajarita) แปลว่า นก และจากจุดเริ่มต้นที่สเปนนี้เองศิลปะการพับกระดาษสายยุโรปจึงได้แพร่เข้าสู่ประเทศทางแถบอเมริกาใต้ที่เป็นอาณานิคมของสเปนในเวลาต่อมา เอกลักษณ์ของโอริกามิสายพันธุ์สเปนคือ แบบแผนรูปทรงเรขาคณิตที่เห็นได้ชัดเจน ดังจะเห็นตัวอย่างได้จาก นกปาคาริตา ซึ่งเป็นการพับนกพื้นเมืองของสเปนที่แปลกและแตกต่างจากการพับนกแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่นมาก (Bareo, ม.ป.ป.) ถือเป็นต้นแบบศิลปะกระดาษแนวทางสเปน ซึ่งเห็นได้ว่า รูปทรงของนกปาคาริตาของสเปนนั้นไปคนละทางกับนกกระเรียนของญี่ปุ่น รูปทรงเรขาคณิตของสเปนดูออกทันทีว่าเป็นรูปนก แต่ค่อนข้างแข็ง มีเหลี่ยมมุมแบบเรขาคณิต ขณะที่รูปทรงนกกระเรียนของญี่ปุ่นนั้นมีความอ่อนช้อย สมจริงในความเป็นนกมากกว่า (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 1 นกปาคาริต้า (สเปน)
(Unknown, 2558)

ภาพที่ 2 นกกระเรียน (ญี่ปุ่น)
(Timsa, 2551)

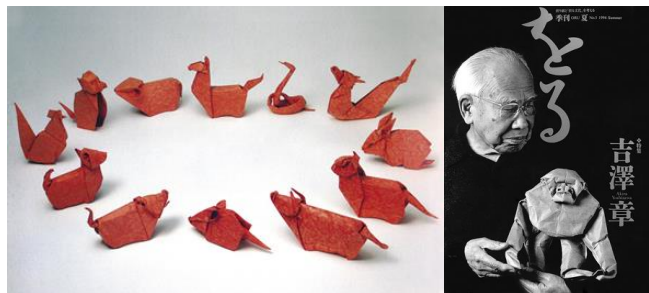
ศิลปะการพับกระดาษแบบสเปน ถือเป็นต้นทางโอริกามิสายยุโรปที่แพร่ขยายออกไปยังประเทศใกล้เคียงอย่างรวดเร็ว ในยุคเรอเนสซองส์ชนชั้นสูงชาวอิตาลีนิยมตกแต่งโต๊ะรับประทานอาหารด้วยการพับผ้าเช็ดมือเป็นรูปร่างต่าง ๆ เช่น นก เรือ และเริ่มมีการเผยแพร่หนังสือคู่มือวิธีพับกระดาษในยุคนี้ นอกจากนั้นยังมีหลักฐานด้วยว่าในยุควิกตอเรียของอังกฤษ โอริกามิเป็นงานอดิเรกที่เด็กชาวอังกฤษนิยมกันมาก ต่อมาใน

ศตวรรษที่ 19 ประเทศเยอรมนี ได้ตั้งโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งเน้นใช้การพับกระดาษแบบโอริกามิเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ทำให้โอริกามิได้รับความนิยมไปทั่วโลก (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 3 ผ้าเช็ดมือโอริกามิ
(Origami-instructions.com, N.D.)

วงการพับกระดาษในญี่ปุ่นและโลกมีการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญในทศวรรษที่ 1950 ถือได้ว่าเป็นรูปแบบศิลปะการพับกระดาษโอริกามิในสมัยใหม่ เมื่อยอดนักพับกระดาษที่ชาวญี่ปุ่นยกย่องให้เป็นปรมาจารย์ด้านการศิลปะการพับกระดาษ ชื่อ โยชิซะวะ อะกิระ (Yoshizawa Akira) ได้คิดแบบพับใหม่หลายแบบ รวมทั้งวิธีการพับแปลก ๆ เช่น พับกระดาษชนิดหนา พับขณะเปียกแล้วปล่อยให้แห้ง รวมทั้งคิดสัญลักษณ์วิธีการพับซึ่งกลายเป็นภาษากลางสำหรับการสื่อสารของผู้ที่หลงใหลในการพับกระดาษ นับแต่นั้นมา ศิลปะโอริกามิจึงได้แบ่งบานไปทั่วโลก หลักสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปะโอริกามิ คือ ไม่มีการใช้กาว การฉีก การตัด การตกแต่งอื่นใดนอกจากกระดาษเพียง 1 แผ่นเท่านั้น และกระดาษนั้นต้องเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสอย่างสมบูรณ์ (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 4 โมเดลโอริกามิ 12 นักษัตร และเจ้าของผลงาน โยชิซะวะ อะกิระ
(เอกสิทธิ์ เข้มงวด, 2555)

อย่างไรก็ตาม ราวทศวรรษที่ 1970 ศิลปะการพับกระดาษถึงจุดเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เมื่อมีการคิดค้นเทคนิคการพับอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รูปร่างต่าง ๆ ตามต้องการ โดยใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์มาช่วยเสริมจินตนาการให้กลายเป็น รูปธรรมได้ง่ายขึ้น การพับกระดาษในยุคสมัยใหม่ ประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา จึงปรับเปลี่ยนมาเป็นการพับที่ไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่า ๆ แบบคลาสสิกอีกแล้ว พร้อมกับเปิดรับแนวความคิดใหม่จนถึงขั้นที่สามารถพับอะไรตามใจนึก ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการพับครั้งตามแบบฉบับของโอริกามิ ลืมเรื่องข้อห้ามการตัดกระดาษและการใช้กาวแบบเดิม ดังนั้น ผลที่ได้จึงกลายเป็นรูปแบบของการออกแบบที่แปลกใหม่ ตระการตา และเหนือจินตนาการ (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2559)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการออกแบบที่ได้รับอิทธิพลจากโอริกามิ
2. เพื่อศึกษาโอริกามิในญี่ปุ่นยุคสมัยใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างโอริกามิในญี่ปุ่น กับโอริกามิในประเทศอื่น

การออกแบบที่ได้รับอิทธิพลจากโอริกามิ

เทคนิคของศิลปะการพับกระดาษโอริกามิ นอกจากความสวยงามจากการสร้างสรรค์เป็นรูปทรงต่าง ๆ จากการพับกระดาษเพื่อความสวยงามแล้ว นักออกแบบ นักวิศวกรรม นักคณิตศาสตร์ สถาปนิก วงการแพทย์ หรือแม้แต่นักบินอวกาศ ได้ให้ความสนใจและหยิบโอริกามิไปเป็นแรงบันดาลใจในการนำไปต่อยอด ทั้งการนำเทคนิค วิธีการ รูปแบบ รวมทั้งความสวยงามที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับลักษณะของงานในสาขาตนเอง เกิดเป็นประโยชน์ที่ได้จากการประยุกต์ศิลปะการพับกระดาษนี้ไปอย่างแพร่หลายทั่วโลก

แฟชั่นโอริกามิ

เทคนิคจากศิลปะการพับกระดาษสามารถนำไปใช้ในการออกแบบลวดลาย พับจีบผ้าในลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย นักออกแบบเสื้อผ้าจากแบรนด์ชั้นนำอาจมีการทำงานร่วมกับนักพับกระดาษในการคิดค้นลวดลายใหม่ ๆ และค้นหาวิธีการพับเพื่อให้ชุดเสื้อผ้ามีความโดดเด่นไม่เหมือนใคร ซึ่งมีเสื้อผ้าจากคอลเลกชันที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะการพับกระดาษอยู่ไม่น้อย ซึ่งบางส่วนของเสื้อผ้าเหล่านี้ทำจากกระดาษจริง

ภาพที่ 5 แฟชั่นที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ

(Origami Resource Center, N.D.)

เครื่องประดับโอริกามิ

เครื่องประดับสวยที่ได้แรงบันดาลใจจากโอริกามิ ได้ออกแบบสร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต่างหู โดยนักออกแบบชาวฝรั่งเศส Claire และ Arnaud ที่ออกแบบมาเหมือนโอริกามิรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น กระต่าย แรด นก ม้า ปู และอื่น ๆ อีกมากมาย โดยที่ตอนนี้ Origami Jewelry ได้เป็นแฟชั่นที่ขายและได้รับความนิยมไปทั่วโลก นอกจากแบรนด์นี้แล้วมีนักออกแบบอีกจำนวนมากที่ได้แรงบันดาลใจจากโอริกามิไปปรับใช้อีกเช่นกัน

ภาพที่ 6 เครื่องประดับที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Style Of Mimesis, 2018)

ของประดับตกแต่งโอริกามิ

นอกจากเสื้อผ้าและเครื่องประดับ ยังมีการนำโอริกามิมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบของประดับตกแต่งในหลาย ๆ ประเภทอีกมากมาย เช่น กระเป๋า นาฬิกา รองเท้า หมวก เป็นต้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีผู้นิยมใช้อย่างแพร่หลายเพราะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น น่าสนใจ บ่งบอกถึงความเป็นคนมีสไตล์ในการเลือกใช้ของที่มีดีไซน์ทันสมัยและไม่เหมือนใคร ซึ่งมีแบรนด์ชั้นนำมากมายที่ออกคอลเลคชั่นเกี่ยวกับโอริกามิเพื่อดึงดูดลูกค้า แถมยังเป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เช่น อิซเซะ มียาเกะ (Issey Miyake) ซึ่งจุดเด่นคือการที่ตัวกระเป๋าทั้งหมดเป็นสามเหลี่ยมเรียงรายต่อเนื่องกัน ทำให้สามารถพับและเปลี่ยนรูปทรงได้จากการใช้งาน เป็นต้น

ภาพที่ 7 กระเป๋าอิซเซะ มียาเกะที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Mrs G, 2012)

ภาพที่ 8 รองเท้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Nina Strohlic, 2017)

ภาพที่ 9 ของประดับตกแต่งที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Clara maffei, 2012)

ภาพที่ 10 แว่นตาที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Squirrelbait, 2006)

โอริกามิกับเฟอร์นิเจอร์

ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์เป็นของใช้อีกประเภทที่ประยุกต์วิธีการของโอริกามิมาใช้ในการออกแบบ เมื่อต้องมีฟังก์ชันในเรื่องของความแข็งแรงทนทาน สามารถรับน้ำหนักได้ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและขนย้าย เทคนิคของการพับจึงเป็นเทคนิคยอดนิยมที่นักออกแบบในปัจจุบันนิยมเอามาประยุกต์กับงานของตน Andrea Kordos และ Tony Round สถาปนิกของ BlackLAB inc ได้มีการพัฒนาแนวคิดใหม่เกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์แบบพับไว้ด้วยเก้าอี้และชั้นวางของโอริกามิ

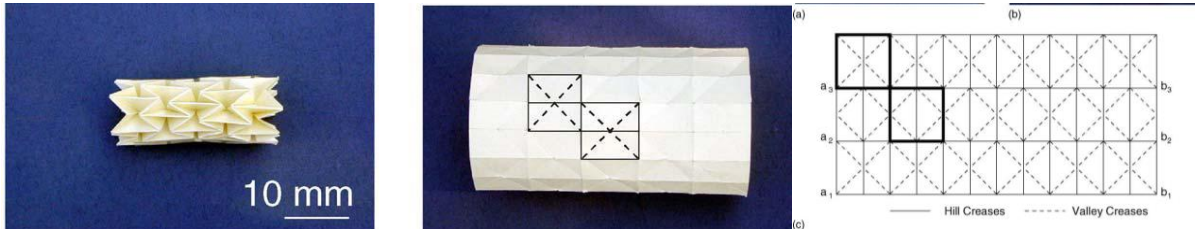
เก้าอี้โอริกามิเป็นแรงบันดาลใจจากศิลปะการพับกระดาษ ซึ่งมีแนวความคิดที่ว่ารูปทรงเรียบง่ายสามารถสร้างรูปแบบที่น่าตื่นตาตื่นใจได้ มีการออกแบบเก้าอี้ให้เรียบง่ายและสวยงาม รูปร่างเหมือนรัง มีลักษณะกว้างและเหมาะกับการทำงานในขณะที่แผ่นไม้รองนั่งมีลักษณะบางเบาแต่มีประสิทธิภาพในการใช้งาน

ภาพที่ 11 เฟอร์นิเจอร์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Caroline Williamson, 2014)

โอริกามิกับการแพทย์

หนึ่งในอุปกรณ์ทางการแพทย์ ที่ช่วยในการผ่าตัดการทำบอลลูนขยายหลอดเลือดหัวใจ ที่ได้แรงบันดาลใจจากงานโอริกามิ STENT ผิวนิด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด การแตกยอดทางความคิดขึ้นมาจากศิลปะการพับกระดาษ

ภาพที่ 12 STENT ผิวนิดที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(K. Kuribayashi, 2004)

โอริกามิในอวกาศ

NASA พัฒนาแผงโซลาร์เซลล์แบบใหม่ที่สามารถพับเก็บและคลี่ออกเพื่อใช้งานได้ในลักษณะการหุบและบานออกของดอกไม้ โดยอาศัยเทคนิคพับกระดาษ ที่ได้รับแรงบันดาลใจในการคิดค้นจากเทคนิค "Miura fold" ซึ่งเป็นเทคนิคที่นักวิจัยของญี่ปุ่นริเริ่มปรับปรุงแผงโซลาร์เซลล์สำหรับดาวเทียมของญี่ปุ่นเอง

ภาพที่ 13 แผงโซลาร์เซลล์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Rijuta Dighe, 2022)

นอกจากตัวอย่างที่ได้นำเสนอข้อมูลมาในข้างต้นแล้ว โอริกามิยังเป็นแรงบันดาลใจในการนำไปประยุกต์สู่การออกแบบในรูปแบบอื่น ๆ อีก เช่น การออกแบบตกแต่งทั้งภายในและภายนอกสถาปัตยกรรม การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การออกแบบกราฟิก การออกแบบสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าถึงแม้เทคโนโลยี นวัตกรรม จะมีการพัฒนาก้าวหน้ามาก อย่างไรก็ตาม โอริกามิถือได้ว่าเป็นเทคนิคที่มีความร่วมสมัย สามารถประยุกต์สู่รูปแบบอันเป็นปัจจุบันได้ตลอด ซึ่งในอนาคตอาจจะเห็นรูปแบบของการนำโอริกามิไปต่อยอดที่มีความคาดไม่ถึงได้อีกมากมาย

ภาพที่ 14 งานออกแบบภายในอาคาร
ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(imgur, 2015)

ภาพที่ 15 งานออกแบบภายนอกอาคาร
ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(HOME DESIGNING, N.D.)

ภาพที่ 16 โคมไฟที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(ADMIN, 2563)

ภาพที่ 17 บรรจุภัณฑ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Sarah Walker The Curated House, 2013)

ภาพที่ 18 งานศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(Mike Gembarsk, 2014)

ภาพที่ 19 พานพุ่มที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิ
(พับ เพียบ เรียบ ร้อย, 2557)

ภาพที่ 20 มาลัยวันแม่ที่ได้รับแรงบันดาลใจ
จากโอริกามิ
(พับ เพียบ เรียบ ร้อย, 2557)

ภาพที่ 21 มาลัยชายเดี่ยวที่ได้รับแรงบันดาลใจ
จากโอริกามิ
(พับ เพียบ เรียบ ร้อย, 2557)

โอริกามิในญี่ปุ่นยุคสมัยใหม่

โอริกามิ เป็นศิลปะการพับกระดาษที่ได้รับความนิยม เป็นภูมิปัญญาที่อยู่ในรูปแบบการพับกระดาษ ตั้งแต่อดีตของชาวญี่ปุ่น มีเรื่องของความเชื่อทางศาสนา วรรณะ ชนชั้น แฝงเรื่องราวของวิถีชีวิตอยู่ภายใต้รูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏ พัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ จุดประกายให้นักพับกระดาษคนอื่น ๆ ไปทั่วโลก ทำให้เกิดแรงบันดาลใจสู่นักออกแบบมากมายหลายแขนง นำไปต่อยอดผนวกกับนวัตกรรมในสาขาต่าง ๆ บ้างสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ บ้างสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยทั่วไป บ้างสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองทางด้านจิตใจ ความงดงาม

ปัจจุบัน ความสำคัญของโอริกามิในสังคมของชาวญี่ปุ่นไม่ได้เลือนหายไปไหน แต่กลับแฝงอยู่ในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดคือเรื่องของ การนำไปประยุกต์สู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีความหลากหลาย สวยงาม อีกทั้งเพื่อประโยชน์ใช้สอยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการนำไปใช้ในลักษณะของการห่อของขวัญซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้สืบทอดมาตั้งแต่อดีต รูปแบบของหีบห่อนั้นมีลักษณะที่เป็นสูตรดั้งเดิม

ตายตัว แต่สิ่งที่ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้นคือ สีเส้นและลวดลายของกระดาษที่ใช้ นั่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เสน่ห์ของการห่อของขวัญด้วยการพับกระดาษยังคงชวนน่าหลงใหล เพราะมีกลิ่นอายของความเป็นญี่ปุ่นแฝงอยู่ในนั้น

นอกจากบรรจุภัณฑ์และกระดาษที่ใช้ในการห่อของขวัญที่มีลักษณะของความเป็นโอริกามิแล้ว ของที่ระลึกที่วางจำหน่ายในพิพิธภัณฑ์หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีการนำเอกลักษณ์ของความงามแบบโอริกามิเข้ามาประยุกต์ในการออกแบบของที่ระลึกเพื่อให้เข้ากับเนื้อหาของในแต่ละพิพิธภัณฑ์ เช่น สตูดิโอจิบลิ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวของนักเขียนการ์ตูน รวมทั้งการ์ตูนเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ทำเป็นฟิล์ม รวมทั้งหนังสือสอนการพับโอริกามิยังของญี่ปุ่นเองยังแฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์และกลิ่นอายที่สามารถสื่อได้ถึงความเป็นประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย

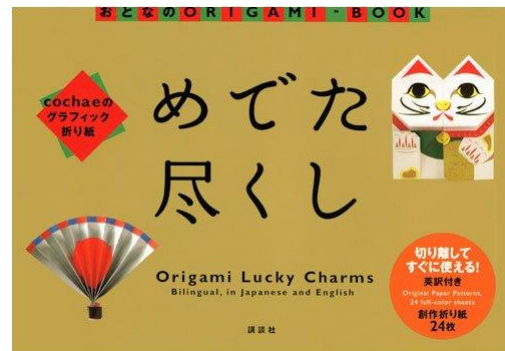
ภาพที่ 22 ผลิตภัณฑ์ Nezu's Taiyaki ในรูปแบบโอริกามิ (Taita Otsuka, 2017)

ภาพที่ 23 ผลิตภัณฑ์ Bath and Body ในรูปแบบโอริกามิ (Elizabeth Sanchez, 2013)

ภาพที่ 24 ผลิตภัณฑ์ Minamoto Kitchoan ในรูปแบบโอริกามิ (Ling Y., 2016)

ภาพที่ 25 ORIGAMI-BOOK ในรูปแบบโอริกามิ (Unknown Author, N.D.)

ภาพที่ 26 finger puppet origami (Amazon, N.D.)

ภาพที่ 27 Origami Booklet
(Verasia, 2007)

ความแตกต่างระหว่างโอริกามิในญี่ปุ่น กับโอริกามิประเทศอื่น

โอริกามิในปัจจุบันมีให้เห็นอยู่มากมายหลายรูปแบบแทบจะทุกศาสตร์สาขาที่นำโอริกามิไปประยุกต์ใช้ แต่หากจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแล้วนั้น โดยทั่วไปในประเทศญี่ปุ่นมีผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้โอริกามิในการออกแบบอยู่ไม่กี่ประเภท ซึ่งจากการสำรวจ สามารถสังเกตได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ บรรจุภัณฑ์ การห่อกล่องบรรจุภัณฑ์ และของที่ระลึก ผู้ศึกษาจึงต้องการวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์สามกลุ่มนี้ที่มาจากโอริกามิในญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าแต่ละผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตนเองในประเด็นใดบ้าง

ตารางที่ 1 บรรจุภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์	ประเด็นวิเคราะห์เปรียบเทียบ	
	ความงาม	สาระ
<p>ญี่ปุ่น</p> <p>(Toomuch, 2017)</p> <p>(Elizabeth Sanchez, 2013)</p>	<p>สร้างสรรค์โดยการเลียนแบบธรรมชาติ คือ การเลียนแบบความงามตั้งแต่รูปร่าง รูปทรง สี สัน ลวดลาย ให้มีความสอดคล้องกับสาระของผลิตภัณฑ์</p>	<p>แสดงให้เห็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวพันกับธรรมชาติ ด้วยรูปร่างรูปทรงที่เป็นสัตว์ (ปลา) และดอกไม้ ใบไม้ สีสันที่มีความเชื่อมโยงกับฤดูกาล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการใช้สีในวัฒนธรรมญี่ปุ่น</p>

<p style="text-align: center;">ประเทศอื่น</p> <p style="text-align: center;">(DERRICK LIN, 2017)</p> <p style="text-align: center;">(Allideastudio, 2557)</p>	<p>สร้างสรรค์โดยมีแนวคิดที่เชื่อมโยงสู่ความร่วมมือ ด้วยรูปร่างรูปทรงที่ดูเป็นเรขาคณิต เน้นเรื่องการใช้งานและความสวยงามให้ผสมผสานกัน คือ รูปร่างรูปทรง สี สัน ลวดลาย ให้มีความสอดคล้องกับสาระของผลิตภัณฑ์</p>	<p>แสดงให้เห็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีการพัฒนาและประยุกต์ให้มีความสวยงามแบบร่วมสมัย บวกกับทำให้สาระถูกตัดทอนลงเหลือเพียงความประสานที่ลงตัวกับทัศนธาตุที่สื่อถึงแนวความคิดได้ เช่น สี โทนเมทัลลิก รูปร่างรูปทรงเรขาคณิต ที่มีความเรียบง่าย การตัดทอนรายละเอียดอันไม่จำเป็นออก เน้นฟังก์ชันการใช้งาน</p>
---	--	--

ตารางที่ 2 การห่อกล่องบรรจุภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์การห่อกล่องบรรจุภัณฑ์	ประเด็นวิเคราะห์เปรียบเทียบ	
	ความงาม	สาระ
<p style="text-align: center;">ญี่ปุ่น</p> <p style="text-align: center;">(Ling Y., 2016)</p>	<p>สร้างสรรค์โดยการเลียนแบบธรรมชาติ คือ การเลียนแบบความงามตั้งแต่รูปร่างรูปทรง สี สัน ลวดลาย ให้มีความสอดคล้องกับสาระของผลิตภัณฑ์</p>	<p>แสดงให้เห็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้วยรูปร่างรูปทรงที่ผลไม้ ดอกไม้ ใบไม้ สี สัน ที่มีความเชื่อมโยงกับฤดูกาล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการใช้สีในวัฒนธรรมญี่ปุ่น</p>
<p style="text-align: center;">ประเทศอื่น</p> <p style="text-align: center;">(Social Wiki, N.D.)</p>	<p>สร้างสรรค์โดยการนำวัสดุต่าง ๆ มาประดับตกแต่งให้มีความแตกต่าง น่าสนใจ มีรูปแบบที่เรียบง่าย มีลวดลายที่สื่อถึงสาระของผลิตภัณฑ์</p>	<p>แสดงให้เห็นรูปแบบของการตกแต่งให้ดูมีความสวยงามแบบร่วมสมัย มีทัศนธาตุที่สื่อถึงแนวความคิดได้ เช่น รูปร่างรูปทรงของสัตว์ ต้นไม้ ใบไม้ ที่มีความเรียบง่าย</p>

 <p>(HarryandDavid, N.D.)</p> <p>(Inkbot Design, 2017)</p>		<p>การใช้ภาพกราฟฟิกที่เหมือนเทคนิคการวาดด้วยสีน้ำ</p>
---	--	---

ตารางที่ 3 ของที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	ประเด็นวิเคราะห์เปรียบเทียบ	
	ความงาม	สาระ
<p>ญี่ปุ่น</p> <p>(Gashapond, 2560)</p> <p>(Gashapond, 2560)</p>	<p>สร้างสรรค์โดยการเลียนแบบธรรมชาติ คือ การเลียนแบบความงาม ตั้งแต่รูปร่าง รูปทรง สี สัน ลวดลาย สัญลักษณ์ เกี่ยวกับความเชื่อ ให้มีความสอดคล้องกับสาระของผลิตภัณฑ์</p>	<p>แสดงให้เห็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวพันกับธรรมชาติด้วยรูปร่างรูปทรงที่เป็นดอกไม้ ใบไม้เรื่องราวจากวัฒนธรรมการตุ้มมังงะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องดวงวิญญาณและเทพเจ้า (จากสตูดิโอจิบลิ) สี สันที่มีความเชื่อมโยงกับฤดูกาล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการใช้สีในวัฒนธรรมญี่ปุ่น</p>

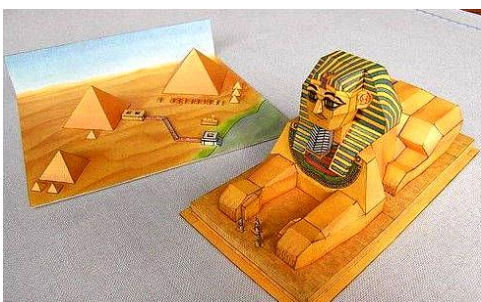

(Gashapond, 2560)

(Gashapond, 2560)

ประเทศอื่น

(PapercraftSquare, 2016)

(Gedelgo, 2017)

(Tektonten, 2016)

สร้างสรรค์โดยการเน้นถึงเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์ของตน เช่น การเลียนแบบสฟิงค์ มังกร จากซีรี่เรื่องดัง ปลาไน้ไม่ แสดงออกผ่านรูปร่าง รูปทรง สี สัน ลวดลาย ให้มีความสอดคล้องกับสาระของผลิตภัณฑ์

แสดงให้เห็นรูปแบบของเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของตนเอง ด้วยรูปร่างรูปทรงที่สามารถสื่อถึงความหมายของในแต่ละวัฒนธรรม มีความงามที่เกิดจากการสร้างสรรค์มาแล้ว ส่งผ่านออกมาในรูปแบบใหม่

จากตารางเปรียบเทียบเห็นได้ว่า โอริกามิในญี่ปุ่นกับโอริกามิในวัฒนธรรมอื่น ๆ นั้น โอริกามิในญี่ปุ่นมีจุดร่วมกันอยู่ในแทบทุกผลิตภัณฑ์ คือเรื่องของการใส่จิตวิญญาณ ใส่เอกลักษณ์วัฒนธรรมของความเป็นญี่ปุ่นลงไปในงานออกแบบ ทำให้เกิดเป็นจุดเด่นของเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นมา ในขณะที่ผลิตภัณฑ์จากชาติอื่น ๆ นั้น เน้นการประยุกต์และดัดแปลงทำให้เกิดความหลากหลาย ไม่เน้นเรื่องของวัฒนธรรมเฉพาะที่ใดที่หนึ่ง

บทสรุป

โอริกามิในประเทศญี่ปุ่น ถึงแม้ว่าไม่ได้มีการพัฒนาหรือออกแบบเพื่อมวลชนชาติเหมือนกับทางฝั่งชาติตะวันตกที่ได้มีการพัฒนาไปต่าง ๆ มากมาย แต่ในฐานะที่เป็นจุดกำเนิด ด้วยการที่ได้รับการให้เกียรติกับคำว่า โอริกามิ ซึ่งเป็นคำศัพท์ของเทคนิคศิลปะการพับกระดาษที่ทั่วโลกรู้จักซึ่งเป็นภาษาญี่ปุ่น ทำให้ผู้ที่สนใจนำไปพัฒนาต่อยอด อย่างน้อยต้องกลับมาศึกษาจุดกำเนิดเบื้องต้นเพื่อให้ได้รู้ถึงทฤษฎีพื้นฐานหรือแนวคิดตั้งต้นก่อนนำไปประยุกต์และพัฒนา แต่หากมองย้อนกลับมาในประเทศที่เป็นต้นกำเนิดแล้วนั้น การนำโอริกามิที่เป็นการนำเสนอตัวตน คือการใส่วัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิดที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตลงไป ไม่ว่าจะรูปร่างรูปทรงของการพับที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น พับเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ ผลไม้ ลวดลาย เช่น ดอกซากุระ ใบไม้ ต้นไม้ สีเส้นของฤดูกาลต่าง ๆ เช่น ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง หรือแม้แต่เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อทางด้านศาสนา เทพเจ้า ดวงวิญญาณ และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของญี่ปุ่น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้เสน่ห์ของโอริกามิของประเทศญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมยังคงเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องซื้อหา จับจ่าย เป็นของที่ระลึกกลับบ้านเมื่อได้ไปเยือนประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักออกแบบรุ่นใหม่ ๆ ที่มีความสนใจในศิลปะการพับกระดาษแบบโอริกามิ

ข้อเสนอแนะบทความวิชาการครั้งนี้

1. ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อวิเคราะห์โอริกามิในประเทศญี่ปุ่นกับการออกแบบ ต้องมีการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เป็นต้นกำเนิดจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหลายแหล่งแล้วจึงนำมาสรุปเป็นข้อมูล
2. ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการนำมาวิเคราะห์ควรมีหลากหลายประเภทเพื่อให้เห็นอิทธิพลของโอริกามิที่มีต่อการออกแบบในหลากหลายมิติ
3. บทความวิชาการนี้สามารถเป็นตัวอย่างของการค้นคว้าที่สามารถนำข้อมูลไปใช้ต่อยอดกับการพัฒนาการออกแบบในมิติต่าง ๆ ได้จริง แต่ก็ไม่ได้ยืนยันต่อข้อมูลสรุปขั้นสุดทำว่าต้องเป็นดังที่นำเสนอไว้เสมอไป เนื่องจากการศึกษาพบว่าพัฒนาการด้านการออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากโอริกามิมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อย่างไรก็ดี ข้อมูลนี้อาจเป็นเพียงต้นทางในการศึกษาโอริกามิในประเทศญี่ปุ่นกับการออกแบบ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- พับ เพียบ เรียบ ร้อย. (22 กรกฎาคม 2557). *พวงมาลัยชุดพิเศษ สำหรับวันแม่ ดอกตุ้มสีขาว ยังสามารถสั่งจองได้...* [Image]. Facebook. https://www.facebook.com/PubPiabRiabRoy/photos/พวงมาลัยชุดพิเศษ-สำหรับวันแม่-ดอกตุ้มสีขาวยังสามารถสั่งจองได้อยู่ขณะมาลัยหนึ่งพ/806830019349600/?paipv=0&eav=AfYF9JCv2RTBqHPkklDaK8Zwp6HYlanpZuAnr8mHm2H-YEL2om9W-aAUywCjFSqHVLc&_rdr
- พับ เพียบ เรียบ ร้อย. (25 สิงหาคม 2557). *มาลัยชายเดี่ยว...* [Image]. Facebook. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=825292300836705&set=a.701093199923283>
- พับ เพียบ เรียบ ร้อย. (30 มกราคม 2557). *พบ พาน...* [Image]. Facebook. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=708630255836244&set=a.825827187449883>
- เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์. (22 กรกฎาคม 2559). *ศิลปะพับกระดาษแบบโอริกามิ สายยุโรป เกิดที่ “สเปน”*. https://www.sentangedtee.com/big-idea/article_696
- เอกสิทธิ์ เข้มงวด. (14 มีนาคม 2555). *อากิระ โยชิซาวะ บิดาแห่งโอริกามิสมัยใหม่*. นิตยสาร สารคดี. <https://www.sarakadee.com/2012/03/14/akira-yoshizawa/>
- ADMIN. (9 มกราคม 2563). *DIY โคมไฟกระดาษ ไอเดียเก๋ๆ เรียบหรู แต่ดูดี*. <https://www.oopsnew.com/diy-โคมไฟกระดาษ-ไอเดียเก๋ๆ/>
- Allideastudio. (1 มีนาคม 2557). *ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ด้วยรูปลักษณ์ใหม่ ไม่ต้องจ้อถุงพลาสติก Eco friendly bye bye plastic bag...* [Image]. Facebook. https://www.facebook.com/allideastudio/photos/a.285944034811160.65940.254691131269784/614709065267987/?paipv=0&eav=AfZp14tS7iFT4u55rEmV6yjEa5zfmCY3KAEYOlfBLz_JFBylOdnqpskFSOjJvI0Vz8U&_rdr
- Amazon. (N.D.). *พิพิธภัณฑ์จิบลิ ชุดโอริกามิหุ่นนิ้วมือมีทาเกะ*. <https://www.amazon.co.jp/ノーブランド品-NON-三鷹の森ジブリ美術館-指人形折り紙セット/dp/B0BL4KLK67>
- Bareo. (ม.ป.ป.). *Inspired By Origami*. <https://www.bareo-isyss.com/service/art-culture/inspired-by-origami/>
- Caroline Williamson. (22 September 2014). *Cut & Fold: Modern, Origami-Like Furniture*. DESIGN MILK. <https://design-milk.com/cut-fold-modern-origami-like-furniture/>
- Clara Maffei. (20 April 2012). *Origami Top Hat*. <http://claramaffei.blogspot.com/2012/04/origami-top-hat.html>
- DERRICK LIN. (27 January 2017). *CASTILLO DE MOLINA ORIGAMI PACKAGING*. Packaging Of The World. <https://packagingoftheworld.com/2017/01/castillo-de-molina-origami-packaging.html>
- Elizabeth Sanchez. (29 October 2013). *Japanese Origami Design: Kaiya Bath and Body*. *The Packaging Insider*. <https://thepackaginginsider.com/japanese-origami-design-kaiya-bath-body/>

- Gashapond. (11 กันยายน 2560). *20 ของที่ระลึก ญี่ปุ่น เปี่ยมเอกลักษณ์ ที่ไม่ควรพลาด*. Chillchilljapan.
https://chillchilljapan.com/20-type-japan-identity-souvenir/?fbclid=IwAR0hFTMOz2dwsj0wSX2FHnlS3_rwb6bY5mGboHzbathyvMpAifEMHYRgpo
- Gedelgo. (3 June 2017). *Targaryen Dragon x Stark Papercraft*. DeviantArt.
<https://www.deviantart.com/gedelgo/art/Targaryen-Dragon-x-Stark-Papercraft-684288329>
- HarryandDavid. (N.D.). *Holiday Loaf Cakes | Bakery Gifts*. Pinterest.
<https://www.pinterest.com/pin/541276448957188539/>
- HOME DESIGNING. (N.D.). *Klein Bottle House, Australia*.
<https://www.home-designing.com/2009/07/klein-bottle-house-australia>
- Inkbot Design. (7 July 2017). *10 Creative Packaging Design Trends for Inspiration*. Medium.
<https://medium.com/inkbot-design/10-creative-packaging-design-trends-for-inspiration-b71202fb5cbb>
- Imgur. (9 October 2015). *An extension to and renovation of a period house in Dublin, Ireland [1000x1499] Photographed by Alice Clancy*. <https://imgur.com/X14tOKz>
- K. Kuribayashi. (2004). *A novel foldable stent graft*. Semantic Scholar.
<https://www.semanticscholar.org/paper/A-novel-foldable-stent-graft-Kuribayashi/7a0ed876ba570c64bf00110a31b8b91985b48232>
- Ling Y.. (3 May 2016). *Photos for Minamoto Kitchoan*. Yelp.
https://www.yelp.com/biz_photos/minamoto-kitchoan-london?select=sakfXhpakFcwW-_hLb7mEw
- Mike Gembarsk. (3 March 2014). *Geometric Animals*. Behance.
<https://www.behance.net/gallery/14982833/Geometric-Animals>
- Mrs G. (28 January 2012). *Bao Bao by Issey Miyake: Spring 2012 Collection in Singapore*. mummy/why. <https://mummywhy.wordpress.com/2012/01/28/bao-bao-by-issey-miyake-spring-2012-collection-in-singapore/>
- Nina Strohlic. (11 July 2017). *Origami Shoe Design to Revolutionize Footwear*. Thedailybeast. <https://www.thedailybeast.com/origami-shoe-design-to-revolutionize-footwear>
- Origami-instructions.com. (N.D.). *Napkin Origami*.
<http://www.origami-instructions.com/napkin-folding-origami.html>
- Origami Resource Center. (N.D.). *Origami Clothing*.
<https://origami-resource-center.com/origami-clothing/>
- PapercraftSquare [@PapercraftSq]. (31 August 2016). *Great #Sphinx of Giza Free Paper Model...* [Image attached] [Tweet]. Twitter.
<https://twitter.com/PapercraftSq/status/771026842459385856>
- Rijuta Dighe. (31 January 2022). *Mathematics of Origami*.
<https://www.rijutadighe.com/post/mathematics-of-origami>

- Sarah Walker The Curated House. (29 May 2013). *Design Find | Built NY Origami Wine Tote*. THE CURATED HOUSE. <http://www.thecuratedhouse.com/category/built-ny-origami-wine-tote/>
- Social Wiki. (N.D.). *17 ideas baking sale ideas brownies for 2020*. <http://socialwiki.ru/?amp=cz1tYXJpbmFiYWtpbmZmVtYWxpbnUucnUmcD03OTE3MDY5LWJha2luZy1zYWxlLWlkZWZlLWJyb3duaWVzLTMwLXRyZW5keS1pZGVhcy1pbm4yLmh0bWw=>
- Squirrelbait. (18 July 2006). *RKS Design : Optigami folding glasses*. core77. <https://www.core77.com/posts/4080/RKS-Design-Optigami-folding-glasses>
- Style Of Mimesis. (7 June 2018). *ORIGAMI TAKI TASARIMLARI*. <https://www.styleofmimesis.com/2018/06/origami-taki-tasarimlari.html>
- Taita Otsuka. (29 June 2017). *"Nezu's Taiyaki", a long-established favorite among Tokyo locals, and an introduction to four popular types of Taiyaki!*. Japaholic. <https://www.japaholic.com/tw/article/detail/410710-東京在地人最愛歷史悠久的「根津の鯛魚燒」及四種人氣鯛魚燒介紹！>
- Tektonten. (5 June 2016). *Official Disney Papercraft: Nemo*. <https://tektonten.blogspot.com/2016/06/official-disney-papercraft-nemo.html>
- Timsa. (30 มกราคม 2551). *เครื่องบินกระดาษ - สัญลักษณ์แห่งสันติภาพ ภาพสต็อก*. Istockphoto. <https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/เครื่องบินกระดาษ-สัญลักษณ์แห่งสันติภาพ-gm172775696-5232248>
- Toomuch. (20 January 2017). *บุงเงอปังในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น*. <https://toomuchmgz.com/377>
- Unknown. (12 มกราคม 2558). *โอริงามิ ก็กับการพับกระดาษ*. Blogger. https://palmphutorigami.blogspot.com/2015/01/blog-post_12.html
- Unknown Author. (N.D.). *(ORIGAMI-BOOK of adults) do Medeta graphic origami cochae (2008) ISBN: 4062617641 [Japanese Import] Tankobon Softcover*. Amazon. https://www.amazon.com/ORIGAMI-BOOK-adults-Medeta-graphic-origami/dp/4062617641#detailBullets_feature_div
- Verasia. (2007). *ORIGAMI BOOKLET (TRADITIONAL EDITION)*. Ikeda Shoten.